

3. — Եագուպիէի այս երկու ճարտարապետական քննութիւններէն կը հասկցուի թէ նոյն վանքը իտալական շինութեան դըրոշմը կը կրէ. թէեւ երկրորդ քննութիւնը գոնէ հարեւանցի կը ծանօթագրէ թէ աւելի հին ժամանակներու մէջ նախնական հին մատուռ մը կար և յետոյ իտալական շինարարները և շէնքին տուին միջնադարեան ոճ մը: Այս երկրորդ բացատրութիւնը պատմականօրէն ճիշդ է, վասն զի Պետրոս եպս. վրացիին անանուն կենսագիրը, ինչպէս ուրիշներ, կը հաստատեն թէ նոյն եպիսկոպոսը դեռ մենակեաց երբ Պոլսէն Երուսաղէմ այցելեց 430ին վանականութեան փափաքով, Դաւթի աշտարակին զիմացը, ճըշգորէն Եագուպիէին տեղը, իր մէկ բարեկամին հետ հաստատեց վանք մը և որ կոչուեցաւ Վրացոց Վակի: Եկեղեցական պատմութենէն ծանօթ է քաղկեդոնական խնդրոց համար Յորնաղի պայքարը ընդդէմ հակաքաղկեդոնիկներու, որոնց մէջ կը գտնուէր Պետրոս վրացին: Վերջինս Յորնաղի հետապնդումներէն ազատ մնալու համար Երուսաղէմէն մեկնեցաւ, ինչպէս կը հաստատէ իր աշակերտը Յովհաննէս Ռուփինոս իր *Naphtalane* Սրբոց (Plérophories) գրուածքին մէջ:

Պետրոսի մեկնումէն վերջ դարձեալ վանքը պահեց իր գոյութիւնը: Յուստինիանոս յետոյ նորոգեց գայն, ըստ Պրոկոպիոսի: Արեւելեան վկայաբանութիւններէն կը հասկցուի որ 422ին Վրամ Ե. նահատակած էր քրիստոնեայ պալատական Յակովիկը և ուզած էր ոչնչացնել անոր նշխարները. Յակովիկ իր կրած բազմազան չարչարանքներուն համար, ըստ մեր վկայաբանութեան, կոչուած է *բազմահաս*. Ասորոց մէկ վկայաբանութիւնը կը ծանօթագրէ թէ Պետրոս վրացին երբ Երուսաղէմ կը հասնի իր հետ կը բերէ երկու պարսիկ վկաներու նշխարները, թէև անոնց անունը յայտնի չէ: Պետրոս երբ «միաբնակութեան» խընդրով կը թողու Երուսաղէմը իր հետ կը տանի այն նշխարները, որուն կ'ակնարկէ նաև «բազմահաս»ին հայերէն վկայաբանութիւնը: Մասունքներու փոխադրութեան պարագան պատմական ըլլալով հանդերձ, թէեւ մանրամասնութեանց մէջ անորոշութիւններ կը զիտուին, բայց Goussenի հրատարակած վրացական ծիսարանը՝ որուն ձեռագրաց երկու օրինակները ան գտած է մին Երուսաղէմի Ս. Ոսէ վանքին և միւսը՝ Սագպէրտի մէջ, ունի հետեւեալ ծանօթագրութիւնը. «Պետրոսի վակիի մեջ նոյ. 27ին